

Pesten doen wij niet!

Visie, uitgangspunten en anti-pest protocol De Gouwe

Inhoudsopgave

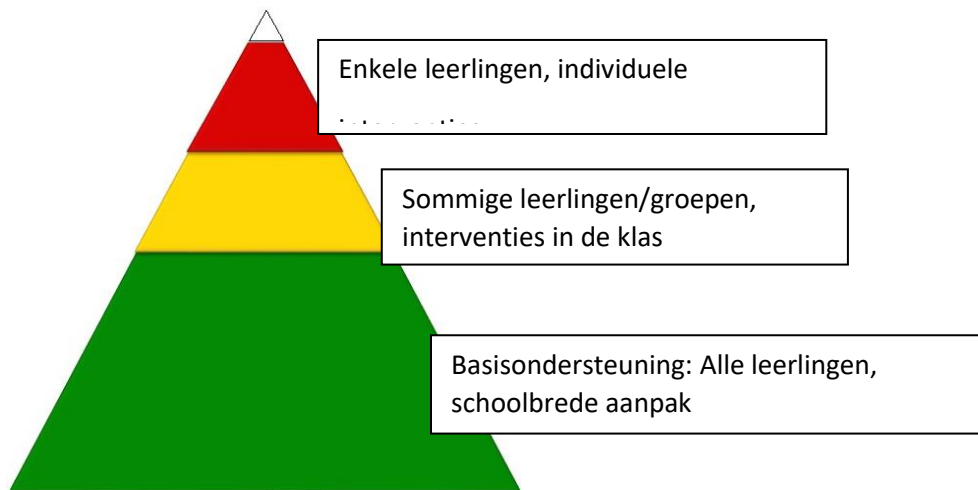
0. Voorwoord
1. Wat is pesten?
2. Organisatie
3. Preventieve maatregelen
4. Sancties
5. Contract 'Veilig in school'

Pesten doen wij niet!

Visie, uitgangspunten en anti-pest protocol De Gouwe

0. Algemene visie op begeleiding en interventies

Op het hele gebied van leerlingbegeleiding en extra ondersteuning werken we met het volgende denkmodel:

De basiskwaliteit van de lessen en het onderwijs moet zo zijn dat de overgrote meerderheid van de leerlingen gewoon mee kan draaien in de lessen. Zij hebben geen extra ondersteuning nodig. Alles wat we in de les doen, waardoor leerlingen goed functioneren zijn 'groene' preventieve acties. Ook in het kader van ons anti-pestbeleid nemen we op school- en klasniveau preventieve acties.

Voor een aantal leerlingen of groepen is het zo dat zij op deelonderwerpen op didactisch en/of sociaal emotioneel gebied extra's nodig hebben. Die ondersteuning kan in de klas plaatsvinden, vaak in samenspraak met de mentor en met de back-up van de zorgspecialisten en/of de leerjaarcoördinator. Het gaat hier om "gele interventies". Het gele gebied is het hitteschild waarin de betrokkenen zoeken naar kleine interventies waarmee geprobeerd wordt te voorkomen dat leerlingen in het rode gedeelte terecht komen. Ook voor ons anti-pestbeleid nemen we acties die zich in de klas afspelen. Deze acties zijn vaak kleinschalig, maar kunnen ook de hele groep betreffen.

Als er echt een individuele interventie nodig is, speciale zorg, valt de leerling onder de extra ondersteuning. Dit is het "rode" gebied. Hierbij zijn onze zorgspecialisten betrokken en kan er expertise van buiten de school ingezet worden. Het kan zijn dat een leerling permanente ondersteuning nodig heeft, maar het kan ook zijn dat een leerling even een individuele (rode) interventie nodig heeft waarna hij weer terug kan naar het gewone (groen). Deze extra aandacht kan ook nodig zijn in het kader van pesten, hoewel we bij onze vijfsporenaanpak vaak alle actoren betrekken.

Wij proberen in de school te sturen op "groene interventies", zodat zoveel mogelijk leerlingen ondersteund kunnen worden. Dat betekent in een aantal gevallen dat we, indien een ouder vraagt om extra ondersteuning, eerst kijken naar wat de mogelijkheden zijn van basisondersteuning in de klas of door de mentor, voordat we doorschakelen naar de extra ondersteuning door zorgspecialisten.

1. Wat is pesten?

'Iemand wordt gepest wanneer hij of zij herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen' (Dan Olweus). Deze definitie wordt regelmatig aangevuld met de volgende criteria:

- Bij pesten is er sprake van een negatieve bedoeling.
- De negatieve handelingen zijn structureel tegen dezelfde persoon gericht.
- Er is sprake van machtsongelijkheid.
- Het is moeilijk te stoppen/om er grip op te krijgen.

Socioloog en pedagoog Mieke van Stigt voegt aan deze definitie en criteria toe dat er meestal sprake is van een specifieke groepscontext waarin het pesten plaatsvindt. Deze context wordt gekenmerkt door een onveilige en negatieve basissfeer in de groep, waarbinnen een mindset bestaat over hoe gedacht wordt over anders zijn en wat geoorloofd gedrag is. Wie anders is hoort er niet bij en mag gepest worden.

1.1. Plagen en ruzie

Als buitenstaander kan het gedrag van leerlingen die elkaar plagen of ruzie hebben er hetzelfde uitzien als bij pesten. Van plagen is echter sprake wanneer het gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht is en wanneer de machtsongelijkheid niet duidelijk aanwezig is. Het stopt vaak als de leerlingen aangeven dat ze het niet leuk vinden. De intentie is duidelijk negatiever in het geval van pesten. Als een leerling geplaagd wordt is geen sprake van uitsluiting, maar is de intentie juist om elkaar aan het lachen te maken.

Bij ruzie is er sprake van een conflict dat meestal gaat over een situatie of zaak. Het conflict is een uitwisseling van argumenten op een emotionele (boze) manier. In de meeste gevallen wordt een ruzie gewoon bijgelegd. Er is nauwelijks sprake van machtsongelijkheid; beide personen voelen zich sterk genoeg om de confrontatie aan te gaan.

1.2. Pesten van en door schoolpersoneel

Pesten speelt niet alleen onder leerlingen; ook leerkrachten kunnen elkaar of leerlingen pesten. Andersom kunnen leerlingen hun leerkrachten pesten.

1.3. Pesten als groepsprobleem

Pesten lijkt iets tussen degene die pest en degene die gepest wordt, maar ontstaat in de context van een negatieve groeps sfeer. Kinderen en jongeren zijn in hun proces naar volwassenheid op zoek naar grenzen. Die ruimte hebben ze nodig om te ontdekken waar maatschappelijke en persoonlijke grenzen liggen en hoe je daarmee omgaat. In elke groep zijn normen, waarden, regels en overtuigingen en ontstaat er een hiërarchie. In het geval van gezond groeps gedrag zal iemand met afwijkend gedrag terechtgewezen worden met de bedoeling om diegene bij de groep te houden. Wordt iemand bij afwijkend gedrag terechtgewezen met de bedoeling buiten de groep gezet te worden, zodat de band tussen de anderen sterker wordt, dan kan gesproken worden van een sociaal onveilige groep. Voor iedereen in de groep is het dan onveilig, niet alleen voor degene die gepest wordt. Degenen die pesten moeten hun positie zien te behouden en zij hebben daarvoor bevestiging nodig van groepsleden. Degenen die mee lachen of zich op de achtergrond houden zijn bang zelf mikpunt te worden van het pesten. De verschillende rollen liggen namelijk niet vast; wie in een andere groep gepest is kan zelf pestgedrag gaan vertonen om te voorkomen weer de zondebok te worden.

Normaal groepsgedrag kenmerkt zich door:

- het corrigeren van elkaar als iemand zich niet gedraagt volgens de groepsregels;
- bij het corrigeren de intentie te hebben om de groep bij elkaar te houden.

Onveilig groepsgedrag kenmerkt zich door:

- elkaar te corrigeren op groepsregels of normen die arbitrair zijn en die steeds weer ongunstig uitvallen voor het gedrag of het uiterlijk van een bepaalde klasgenoot;
- gedrag gericht op het vasthouden of versterken van de eigen positie in de hiërarchie;
- degenen die afwijken of zich niet kunnen verweren worden buiten de groep gezet;

Eén en ander is vaak terug te zien aan lichaamstaal, gedrag en andere signalen bijvoorbeeld door: teruggetrokkenheid, weinig contact met andere leerlingen, angst naar school te gaan of onzeker.

2. Organisatie

2.1. Leerlingen

De vijfsporenaanpak

De vijfsporenaanpak is een benadering van pesten, gericht op de verschillende partijen die betrokken zijn: de gepeste leerling, de pester, de ouders, de klasgenoten en de school. Welke rol kan de school hierin spelen?

2.2. Betrokkenen ondersteunen

Hier volgt een opsomming van mogelijkheden waarbij de school de vijf verschillende partijen die een rol spelen in een pestsituatie kan ondersteunen gericht op het oplossen van het probleem.

1. Steun bieden aan de leerling die gepest wordt.

- Naar de leerling luisteren en het probleem serieus nemen.
- Met de leerling overleggen over mogelijke oplossingen.
- Samen met de leerling werken aan oplossingen.
- Waar nodig zorgen dat de leerling deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden.
- Zorgen voor vervolggesprekken

2. Steun bieden aan de leerling die pest.

- Bespreken wat pesten voor een ander betekent.
- Helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere leerlingen.
- Helpen om zich aan regels en afspraken te houden.
- Laat de leerling zich veilig voelen; leg uit wat u als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen.
- Stel grenzen en verbind daar consequenties aan.
- Zorgen voor vervolg gesprekken.

3. De ouders van de gepeste en van de pestende leerling steunen.

- Ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen.
- Ouders op de hoogte houden van pestsituaties.
- Advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.
- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken.
- Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

4. De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem.
 - Praat met leerlingen over pesten en hun eigen rol daarbij.
 - Overleg met de leerlingen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen.
 - Werk samen met de leerlingen aan oplossingen, waarbij zij zelf een actieve rol spelen.
5. De algemene verantwoordelijkheid van de school.
 - De school zorgt de mentoren en de leerkrachten voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school.
 - De school neemt stelling tegen het pesten.
 - De school brengt de huidige situatie rond het pestbeleid in kaart.
 - De school werkt aan een goed beleid rond pesten en veiligheid van leerlingen waar de hele school bij betrokken is.

2.3. De rol van de leerkracht

De leerkracht heeft een grote invloed op de sfeer in een groep en laveert tussen ruimte geven voor grensverkendend gedrag en grenzen stellen om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Een groepsproces doorloopt een aantal fases. Leerlingen die net bij elkaar in de klas zitten kijken eerst de kat uit de boom en bepalen welke positie zij in kunnen nemen in de groep. Vervolgens wordt bij het innemen van de posities bepaald hoe er met elkaar omgegaan wordt en ontstaan (vaak onuitgesproken) regels. Dat kan gepaard gaan met botsingen in een onrustige sfeer. De leerkracht is onderdeel van de groep en leerlingen verwachten dat hij of zij een leidersrol op zich neemt. Doet hij of zij dit niet, dan zullen leerlingen deze rol op zich nemen en bepalen zij welke normen gelden in de groep. Door niet af te wachten tot de groep normen vaststelt, maar deze in een vroeg stadium samen met de groep te formuleren, heeft de leerkracht de regie en voorkomt hij of zij een onrustige sfeer.

De leerkracht kan de volgende dingen doen om invloed te krijgen op pestgedrag:

- Realiseer je dat je hoe dan ook de norm bepaalt, ook als je niets doet, geen regels stelt en niet ingrijpt.
- Neem vanaf de eerste les de leiderschapsrol, stuur in een vroeg stadium op de groepsnormering.
- Neem signalen of klachten van leerlingen of ouders over pesten altijd serieus.
- Vermoedt je een pestprobleem: laat betrokkenen weten dat je ziet wat er gebeurt en bied hulp aan. Houd vinger aan de pols, maar grijp niet direct in. Geef leerlingen de kans het zelf op te lossen, eventueel met je aanwijzingen.
- Maak het leerlingen makkelijk met vragen over pesten bij u te komen en verlaag de drempel door duidelijk te zijn over hoe u hiermee omgaat.
- Maak leerlingen bewust van hun eigen invloed op de sfeer in de groep en stuur daar ook op.
- Ben je mentor? Vervul een vertrouwensrol, zorg voor een *helicopterview* en deel de in de groep gemaakte afspraken met collega's.
- Blijf met collega's in gesprek over observaties, gevoelens en incidenten en stem met elkaar af welke interventies geschikt zijn binnen deze groep.
- Erken dat ook in uw klas wordt gepest en geef toe als je even niet weet wat te doen, het zorgt voor relativering en maakt de stap naar het vragen van hulp kleiner. Pesten is een ingewikkeld proces en vindt ook nog meestal buiten je zicht plaats. Onzekerheid met collega's delen creëert een klimaat waarin je je kwetsbaar naar elkaar op kunt stellen, waardoor je elkaar kunt ondersteunen en samen tot oplossingen kunt komen.

2.4. Ouders

Op de website van de school staat het beleid/protocol van de Anti Pest Coördinator als rol. Er wordt ook gevraagd aan de ouders om een actieve bijdrage te leveren, bijvoorbeeld; houd uw eigen kind in de gaten, netjes gedragen in de opvoeding en ingrijpen als dat nodig is.

2.5. Samenwerking

De Anti Pest Coördinator werkt samen met de Zorgcoördinator. Indien een leerling meerdere keren betrokken is geweest bij een incident wordt er bij ZAT klein een melding gedaan. Ook kan de politie erbij gehaald worden voor advies en verder stappen.

2.6. Leerlingvolgsysteem

Van alle meldingen en gesprekken omtrent pesten wordt verslag gedaan in het LVS.

3. Preventieve maatregelen

Op school worden verschillende preventieve maatregelen genomen om pesten tegen te gaan. Zo besteden de mentoren jaarlijks enkele lessen aan het thema (digitaal) pesten.

Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken, maar als hulp bieden of vragen, moet worden beschouwd. Ook pestgedrag tijdens de reis van en naar school komt hierbij aan de orde.

Elke mentor brengt tijdens de mentorgesprekken pesten ter sprake, omdat de drempel in een één-op-één-gesprek lager ligt dan in een klassikaal gesprek.

In de leerjaren 1 t/m 3 wordt aandacht besteed aan (digitaal) pesten in één of meerdere (mentor)lessen. De leerlingen ondertekenen aan het eind van deze les(sen) gezamenlijk gemaakte afspraken.

Daarnaast zijn er jaarlijks informatielessen over (digitaal) pesten tijdens “de week van het pesten”. Er wordt dan schoolbreed in de vak- en mentorlessen aandacht besteed aan pesten.

Digitaal pesten

De effecten van digitaal pesten zijn voor jongeren vaak erger dan een andere vorm van pesten. Door het gebrek aan face-to-face contact is de drempel laag om agressieve en harde taal te gebruiken. Doordat de daders vaak anoniem te werk gaan, is het moeilijk hen aan te pakken.

Bij digitaal pesten moet de gepeste leerling weten hoe hij/zij het digitaal pesten kan blokkeren. Ook bij cyberpesten kennen dader en slachtoffer elkaar meestal.

Extra bij digitaal pesten:

- Geef de leerling de tip om de pester te blokkeren en te verwijderen wanneer het om pesten via social media gaat. Voordat de leerling dit doet, moet hij de gesprekken uitprinten die hij gevoerd heeft met de pester. Deze gesprekken kunnen mogelijk als bewijsmateriaal dienen.
- Vooral wanneer het gaat om een gesprek met een leerling na het signaleren van digitaal pesten: blijf doorvragen! De leerling zal namelijk niet snel vertellen dat hij gepest wordt of zelf pest.

Digitaal pesten is een groeiend probleem. Op het internet kan men een andere identiteit aannemen of volledig anoniem blijven, waardoor de grenzen van het pestgedrag worden verlegd. De volgende vormen van digitaal pesten komen het meeste voor:

- Schelden via chat, sms'jes of internetsites als Instagram en Facebook
- Het opzettelijk versturen van virussen
- E-mailbommen
- Het ongevraagd verspreiden van foto's en filmpjes
- Hacken en kraken
- Het schenden van de privacy

4. Sancties

Zodra een Pester meerdere keren in aanraking is geweest met de Anti Pest Coördinator of Zorg Coördinator kunnen er sancties worden opgelegd aan de leerling. Voorbeelden van sancties zijn: gele kaart, rode kaart, schorsing, verwijdering van school. Dit is in principe de opbouw van sancties, maar de school behoudt zich het recht voor om hier in specifieke gevallen van af te wijken.

In het draaiboek 'Grensoverschrijdend gedrag' wordt apart aandacht besteed aan sancties bij verbaal/fysiek geweld en pesten.

5. Contract "veilig in school"

Ik vind dat iedereen zich veilig moet voelen in school. Daarom houd ik mij aan de volgende afspraken:

- Ik accepteer de ander zoals hij is en ik discrimineer niet
- Ik scheld niet en doe niet mee aan uitlachen en roddelen
- Ik blijf van de spullen van een ander af
- Als er ruzie is speel ik niet voor eigen rechter
- Ik bedreig niemand, ook niet met woorden
- Ik neem geen wapens of drugs mee naar school
- Ik gebruik geen geweld
- Als iemand mij hindert, vraag ik hem of haar duidelijk daarmee te stoppen
- Als dat niet helpt, vraag ik een docent om hulp